

**ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ К ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ
ВЗАИМОДЕЙСТВИЮ**

В статье раскрыто понятие "педагогическое взаимодействие", представлено теоретическую и практическую составляющие подготовки студентов специальности "Дошкольное образование" к педагогическому взаимодействию в дальнейшей профессиональной деятельности в процессе изучения учебной дисциплины "Основы педагогического мастерства".

Ключевые слова: педагогическое взаимодействие, профессиональная деятельность, профессиональная подготовка, учебная дисциплина "Основы педагогического мастерства"

Kosenko Y.N.

PRE-SCHOOL TEACHERS' TRAINING TO PEDAGOGICAL INTERACTION

The author in the article highlights the concept "pedagogical interaction" as well as reveals theoretical and practical components of training students who specialise in pre-school education to pedagogical interaction their professional activities while learning the subject" Basic issues of pedagogical mastery".

Key words: pedagogical interaction, professional activity, professional training, basic issues of pedagogical mastery.

УДК 378+373.2+371.711

Кудрявцева О.А.

**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ЗНАНЬ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИВЧЕННІ
ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

У статті розкриті теоретичні питання і описано використання рейтингової системи оцінювання якості знань майбутніх фахівців дошкільної освіти в умовах кредитно-модульної системи навчання у педагогічному університеті. Показана ефективність використання дидактичних тестів у процесі поточного контролю знань студентів.

Ключові слова: рейтингова система оцінювання знань, майбутні фахівці дошкільної освіти, тести, бали, рейтинг, якість знань.

На початку ХХІ століття кредитно-модульна система навчання є найбільш цілісним та системним підходом до процесу навчання, що забезпечує високоефективну технологію реалізації дидактичного процесу [4].

Важливою складовою навчальної діяльності є система контролю і оцінювання, діагностика навчальних досягнень студентів. Однією з форм контролю якості знань у вищих навчальних закладах є рейтингова система оцінювання. Проблема рейтингу розглядається в працях таких вітчизняних і зарубіжних авторів, як А. Алексюк, О. Безносюк, В. Бондар, Н. Васильєв, М. Власко, В. Гарєєв, В. Головенкін, В. Гольдшміт, В. Груцяк, С. Єршиков, В. Каспаров, Є. Лізунова, В. Малишенко, Ю. Моїсєєв, І. Прокопенко, Дж. Рассел, Є. Сергєєва, П. Сікорський, О. Устименко, А. Фурман, І. Чегель та ін. У практиці вищої школи рейтинг – це деякий числовий розмір, виражений, як правило, за багатобальною шкалою успішності, що інтегрально характеризує знання студента з одного або декількох предметів протягом визначеного періоду навчання (семестр, навчальний рік і т. д.) [1, с.8].

Метою статті є розробка показників якості навчальної роботи на прикладі вивчення майбутніми фахівцями дошкільної освіти педагогічної дисципліни "Вступ до спеціальності", яка викладається на факультеті дошкільної педагогіки та психології на I курсі, у першому

семестрі навчального року, містить теоретичний курс, практичні заняття (загальна кількість годин – 90;

(3 кредити ECTS).

При традиційній системі оцінювання знань студентів з курсу "Вступ до спеціальності" часто виникали проблеми, пов'язані з недостатнім усвідомленням студентами необхідності систематичної та рівномірної роботи на кожному етапі курсу, обов'язкового відвідування лекцій і конспектування лекційного матеріалу, відповідального ставлення та підготовки до практичних занять, вчасного виконання домашніх завдань. Іноді це приводило до напружених психологічних ситуацій під час екзаменаційної сесії, коли студент, який не виконав передбачених навчальним планом робіт, не допускався до екзамену і викладачеві доводилося відстоювати свою позицію тільки на підставі записів у своєму журналі.

Для усунення цих проблем на кафедрі дошкільної педагогіки було розроблено спеціальну методiku контролю кожного виду занять за робочою навчальною програмою кредитного модуля "Вступ до спеціальності". Згідно з розробленою методикою, робота студентів протягом семестру регулярно оцінювалася за показниками : систематичності, самоорганізованості; рівня знань, умінь і навичок; активності, і доводилася до відома, як студентів, так і деканату факультету дошкільної педагогіки та психології. За основу кількісної оцінки якості навчальної роботи за цими показниками було взято розподіл часу на види навчальних занять, визначені робочим навчальним планом дисципліни : обсяг лекцій – 30 годин, практичних занять – 24 години, на самостійну роботу студентів відводиться 20 годин, індивідуальну роботу студентів – 16 годин.

Відповідно до цього за результатами поточної роботи при проведенні аудиторних занять (лекційних занять) оцінювалася систематичність роботи студентів; за результатами самостійної роботи студентів – оцінювалася самоорганізованість студентів; під час проведення 7 контрольних тестів, які виконувалися студентами під час проведення практичних занять, 2 модульних контрольних робіт, які виконувалися студентами наприкінці вивчення кожного змістового модулю, захисту індивідуального навчально-дослідного творчого завдання – здійснювався поточний і періодичний контроль знань, умінь і навичок майбутніх фахівців дошкільної освіти. Остаточний контроль відбувався в процесі екзамену.

Розмір (R) шкали рейтингової системи оцінювання з певного кредитного модуля, семестрова атестація з якого передбачена у вигляді екзамену, формується як сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру (R (C)) та вагового балу з екзамену (R (E)) :

$$R = R (C) + R (E).$$

За прийнятою 100-бальною шкалою для R на кафедрі дошкільної педагогіки встановлено співвідношення : 100 % = 90 % + 10 % , де складова екзаменаційного контролю дорівнює 10 % , а семестрова – 90 % . Такий розподіл вагових балів стимулює студентів до систематичної, активної, продуктивної роботи протягом семестру і може позбавити їх ризику отримання на екзамені незадовільної оцінки.

Ми вважаємо, що систематичність у засвоєнні теоретичного матеріалу педагогічної дисципліни "Вступ до спеціальності" дуже важлива. Тому, за роботу на лекціях, а саме – ведення конспекту, рішення педагогічних завдань – положенням про рейтингову систему оцінювання успішності студентів передбачено 1 бал / аудиторне заняття. При обсязі лекцій 30 годин це дає студентові 15 балів. Таким чином, за показником систематичності роботи студент може максимально отримати 15 балів.

Студентам-порушникам навчального процесу можуть бути нараховані штрафні бали, що передбачено положенням про рейтингову систему успішності студентів [2]. Штрафні бали передбачені за : відсутність на заняттях без поважної причини (-1бал); невідповідність до практичного заняття (-1бал). Максимальна сума штрафних балів становить 10 % від R, тобто 10 балів.

Рівень самоорганізованості студентів оцінювався за результатами самостійної роботи студентів під час виконання домашніх завдань і підготовки до 12 практичних занять (конспектування законодавчих документів про освіту України, складання педагогічного

словника основних понять навчальної дисципліни, складання каталогів літературних джерел, конспектування літературних джерел, написання анотації до наукових статей, підготовка до усного опитування, написання творів-есе, заповнення таблиць, схематичного представлення, порівняльного аналізу різних понять, різних видів педагогічної діяльності вихователя; підготовка рефератів, складання кросвордів та ребусів; написання акровіршів педагогічної тематики, виконання різноманітних творчих завдань та ін.). При наявності всіх виконаних домашніх завдань студентам нараховувалося 2 бали за підготовку до кожного практичного заняття (тобто 24 бали за готовність до 12 практичних занять).

Таким чином, студент може отримати до 39 балів лише за рахунок дотримання елементарних вимог щодо організації навчального процесу (це становить 43 % від R (C). Такий підхід до застосування рейтингової системи оцінювання студентів протягом семестру при вивченні даної навчальної дисципліни має спонукати їх відмовитися від безпідставних та спонтанних пропусків лекційних і практичних занять ; від невиконання домашніх завдань, пам'ятаючи про втрату балів, компенсувати велику кількість яких стає все важче.

Решта балів, необхідних для допуску до екзамену (мінімум 60 балів), студенти отримують за результатами поточного контролю знань, умінь і навичок при виконанні тестових завдань. Аналіз досліджень вчених-педагогів (Ю.К. Бабанський, П. Брусіловські, Д. Вілфорд, В.М. Єфімов, С.Ю. Ніколаєва, І.П. Підласий, Н.Ф. Тализіна, Е. Торндайк та ін.) виявив, що одним із ефективних, надійних та об'єктивних методів визначення досягнень студентів є педагогічні тести.

Тест (з англ. "test" – проба, іспит, дослідження) – стандартизовані завдання за результатами виконання яких судять про знання, вміння та навички. Цей термін запровадив до вжитку в 1899 році американський психолог Дж. Кеттл. К. Інгенкамп під тестом розуміє метод педагогічної діагностики, за допомогою якого вибір поведінки, що презентує передумови або результати навчального процесу, повинен максимально відповідати принципам зіставлення, об'єктивності, надійності та валідності вимірів [6] .

Перші наукові праці з теорії тестів з'явилися на початку ХХ століття на стику психології, соціології, педагогіки та інших поведінкових наук. Аналіз наукових джерел виявив, що розробкою тестів займалися ряд учених, таких як М. Майоров, Н. Павлюкова, Т. Присяжна, Т. Рюттер, І. Солуха, О. Чубарук, В. Шарко та ін. Проблему формування дослідницьких умінь майбутніх педагогів під час вивчення музичних, географічних та педагогічних дисциплін досліджують С. Балашова, О. Бульвінська, А. Карлашук, О. Конничева, О. Миргородська, Т. Мишковська, Н. Недодатко, О. Резіна, П. Скворцов, М. Фалько, Т. Шипілова, Н. Чумакова та ін.

З початку 90-х років ХХ століття тестування набуло значного поширення у практиці науки і освіти. Необхідною умовою правильної розробки тестів є дотримання певних вимог. Тести повинні бути : відносно короткотерміновими – не вимагати великих затрат часу; однозначними – не допускати вільного тлумачення тестового завдання; правильними – виключати можливість формулювання багатозначних відповідей; інформаційними – забезпечувати можливість зіставлення кількісної оцінки за виконання тесту з порядковою.

Основними характеристиками якості тесту є: релевантність – характеризує ступінь логічної відповідності змісту тесту і мети навчання; збалансованість – характеризує відношення кількості питань, які перевіряють кожний аспект результатів навчання, до ідеального для даного тесту; ефективність – ефективним вважається тест, який за одиницю часу дає значну кількість незалежних даних про знання і вміння того, хто навчається; об'єктивність – питання тесту вважають об'єктивним, якщо всі експерти оберуть одну і ту ж правильну відповідність із запропонованого їм набору; наявність диференціуючого характеру – здатність питань розрізняти студентів різного рівня підготовки [5].

У сучасній дидактиці існують різні підходи учених щодо групування тестів. Т. Рюттер залежно від оформлення поля відповіді розрізняє три види тестових завдань: відкриті – відповідь не задана ні тому, хто тестується, ні обробнику тесту; напівзакриті – відповідь відома тільки обробнику; закриті – відповідь задана і тому, хто тестується, і обробнику.

О. Чубарук пропонує такі види тестових завдань: тестові завдання на ідентифікацію(ототожнення, порівняння, уподібнення; альтернативні тести; тести, що передбачають вибір відповіді на основі асоціації, на основі доповнення, на основі підстановки, на основі розширення; тести на встановлення зв'язку; тести на перестановку, на репрезентацію, на групування, на співставлення, на узагальнення, на оцінку інформації, на завершення в поєднанні з альтернативним вибором; тести на питання-відповіді, на виправлення, на трансформацію, на розміщення, на відновлення відповідностей; тести множинного вибору; тести, в яких назва поняття, частково її визначення та найхарактерніші ознаки представлені як завдання з множинним вибором [6].

В.Л. Ортинський щодо цілей навчання поділяє тести на чотири види: перевірки знань; виявлення вмінь виконати певні розумові дії на основі здобутих знань; виявлення вмінь самостійно здійснити критичний аналіз вивченого матеріалу; визначення вмінь студентів творчо використовувати здобуті знання під час розв'язання нестандартних завдань [3, с.280].

Найбільш об'єктивним засобом оцінки рівня знань студентів з навчальних дисциплін, що вивчаються, в даний час вважають тести, які дозволяють неупереджено оцінити навчальні досягнення студентів.

Тестові завдання з навчальної дисципліни "Вступ до спеціальності" оцінюються 3 балами і мають, як і передбачено рейтинговою системою оцінювання, різні рівні оцінки (3, 2, 1, 0) залежно від правильності їх розв'язання. Наведемо приклад одного з тестових завдань :

Тестове завдання № 1. Виберіть правильну відповідь:

1. До якого типу професій відноситься професія "вихователь" ?

1. "Людина – художній образ"
2. "Людина – жива природа"
3. "Людина – знакова система"
4. "Людина – людина".

2. "Вид трудової діяльності, що характеризується сукупністю вимог до особистості – це ... ?"

1. Спеціальність
2. Кваліфікація
3. Професія
4. Спеціалізація

3. Першими дошкільними закладами були ... ?

1. Благодійні дитячі заклади
2. Притулки для дітей
3. Приватні дитячі заклади
4. Дитячі заклади комбінованого типу

Максимальна сума балів за 7 тестових завдань становить 21 бал. Семестрова сума балів тільки з цих видів контрольних заходів (систематичне відвідування лекційних занять (15 балів), самостійна робота студентів під час виконання домашніх завдань і підготовки до практичних занять (24 бали), тестування на практичних заняттях (21 бал)) вже становить 60 балів, що достатньо для допуску до екзамену.

Наприкінці вивчення змістового модулю 1 "Професія – педагог дошкільної освіти" студенти виконують модульну контрольну роботу, варіанти якої охоплюють всі теми першого модулю. Наприкінці вивчення змістового модулю 2 "Система підготовки педагога дошкільної освіти у вищому навчальному закладі" студенти також виконують модульну контрольну роботу, варіанти якої охоплюють всі теми другого модулю. Кожний варіант контрольної роботи містить 4 завдання різного рівня складності. За правильні відповіді на всі чотири завдання певного варіанту модульної контрольної роботи студент може отримати від 4 до 10 балів. Таким чином, правильно виконавши всі завдання двох модульних контрольних робіт, студент максимально може отримати 20 балів.

Останнім видом контролю рівня знань, умінь і навичок майбутніх фахівців дошкільної освіти є захист індивідуального навчально-дослідного творчого завдання на тему "Моя професія – вихователь дошкільного навчального закладу", за успішний захист якого студент максимально може отримати 10 балів.

Семестрова сума балів з усіх видів контрольних заходів становить 90 балів. За бажанням і за умови активної роботи протягом семестру, студенти можуть отримати ще 10 заохочувальних балів (10 % від R), які нараховуються за активність на лекціях і практичних заняттях, виступи з доповідями на студентських наукових конференціях, участь в роботі з удосконалення дидактичних матеріалів з навчальної дисципліни і т. д. Таким чином, максимальна семестрова сума балів з усіх видів контрольних заходів, включаючи активність студента, становить 100 балів, що надає студентові можливість не складати іспит.

При рейтингу R(C) між 40 і 60 балами студент має виконувати додаткову залікову контрольну роботу, яка складається з п'яти завдань, на які треба дати обґрунтовану письмову відповідь. Максимальна сума балів, які студент може отримати, правильно відповівши на питання залікової контрольної роботи, становить 20 балів. При рейтингу менше 40 балів студент не допускається до екзамену, але йому надається можливість відпрацювати та здати усі заборгованості.

Рейтингова оцінка R(E) , яку можна отримати на екзамені, складається з балів, які нараховуються за відповіді на два питання. Перше запитання екзаменаційного білету – теоретичного характеру, друге питання стосується тем практичного характеру. В залежності від повноти і правильності відповіді за кожне з питань нараховується 5, 3, 0 балів. Максимальна сума балів, яку студент може отримати на екзамені, становить 10 балів.

Таким чином, хоча протягом семестру значна увага приділяється систематичності та самоорганізації навчальної роботи, основну складову загального рейтингу R складає оцінка рівня знань, умінь і навичок студентів (21 + 20 + 10 + 10 = 61 бал або 61 % R). Рейтингова система оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання є вдалою заміною традиційній системі оцінювання, але на теперішньому етапі потребує подальшого вдосконалення. Перспективу дослідження вбачаємо у розробці нових ефективних методів оцінювання успішності навчальних досягнень майбутніх фахівців дошкільної освіти у процесі професійної підготовки у педагогічному університеті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безносюк О.О. Система модульно-рейтингового контролю успішності студентів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. "Теорія і методика професійної освіти" / О.О. Безносюк. – К., 2001. – 19 с.
2. Методичні рекомендації щодо розробки та застосування рейтингових систем оцінювання успішності студентів з навчальних дисциплін [Текст] / Уклад. В.П. Головенкін. – Вид. 2-ге, виправл. і доповн. – К.: Нац. техн. ун-т України "Київ. політех. ін.-т", 2008. – 20 с.
3. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи/ В.Л. Ортинський. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 471 с.
4. Сікорський П.І. Кредитно-модульна технологія навчання : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / П.І. Сікорський.–К.: Вид-во Європ. Ун-ту,2004.–127с.
5. Шарко В.Д. Застосування тестів в модульній технології навчання / В.Д. Шарко, Н.Н. Давиденко // Педагогічні науки. Зб. наукових праць. – № 9. – Херсон : Айлант,1999. – С. 233 – 237.
6. Шарко В. Комп'ютер як засіб тестової перевірки якості навчання /В. Шарко, Т. Присяжна. - [Електронний ресурс] – Режим доступу : 05. 02.2008 : <[http : //gisau . org . ua / conf / 3 / Sharko – 16. doc . >](http://gisau.org.ua/conf/3/Sharko-16.doc). – Загол. з екрану.

Кудрявцева Е.А.

**СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНИВАНИЮ КАЧЕСТВА ЗНАНИЙ БУДУЩИХ
СПЕЦИАЛИСТОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ
ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН**

В статье раскрыты теоретические вопросы и описано применение рейтинговой системы оценивания качества знаний будущих специалистов дошкольного образования в условиях кредитно-модульной системы обучения в педагогическом университете. Показана эффективность применения дидактических тестов в процессе текущего контроля знаний студентов.

Ключевые слова: рейтинговая система оценивания знаний, будущие специалисты дошкольного образования, тесты, баллы, рейтинг, качество знаний.

Kudryavtseva E.A.

**MODERN APPROACHES TO THE EVALUATION QUALITY OF KNOWLEDGE OF THE
FUTURE SPECIALISTS IN PRESCHOOL EDUCATION IN STUDYING PEDAGOGICAL
DISCIPLINES**

In the article the theoretical issues and describes the use of a rating system evaluating the quality of knowledge of the future specialists in preschool education in terms of credit-modular system of education at the Pedagogical University. The efficiency of the use of didactic tests while monitoring students' knowledge.

Key words: ranking system of knowledge evaluation, the future of preschool education specialists, tests, scores, ratings, quality of knowledge.

УДК 378.147

Лагошняк Г.М.

**ПРО ПОШУКИ НОВИХ ШЛЯХІВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

Стаття присвячена розгляду питання формування професійної компетенції майбутнього вчителя початкових класів, зокрема формування комунікативно-мовленнєвої компетенції.

Ключові слова: компетентність, комунікативно-мовленнєва компетенція, ключові, базові, спеціальні компетенції, самостійна робота.

Зміни, що відбуваються в різних сферах життя сучасного суспільства, зачіпають у тому числі й сферу освіти. В основу вдосконалення системи сучасної вищої освіти і підготовки фахівців у різних сферах діяльності покладено компетентнісний підхід, основним завданням і результатом якого є формування компетентного фахівця, у нашому випадку такий підхід означає спрямованість на підготовку компетентного вчителя. Особливої актуальності набувають питання підготовки майбутніх учителів початкових класів. Їх компетентність є багатопрофільною, через те що у своїй педагогічній діяльності вони закладають основи загальної освіченості учнів на початковому етапі навчання в загальноосвітній школі. Отже, вчитель початкових класів повинен бути готовим до компетентного здійснення освітньої діяльності з різних дисциплін (з рідної мови, читання, математики та ін.).

На наш погляд, за цих умов формування відповідного рівня саме мовленнєвої компетентності набуває особливого значення, оскільки на цьому освітньому щаблі власне і закладаються основи знань та вмінь з усіх дисциплін початкового етапу освіти, і в цьому процесі здатність вчителя правильно, логічно, грамотно донести необхідну інформацію до своїх підопічних закладає підґрунтя успішного оволодіння учнями опановуваним матеріалом на цьому й на подальших етапах освіти.